

A Pécsi Ítéltábla dr. Némethi Gábor ügyvéd által képviselt **I.rendű felperes neve** (címe) I. rendű és **II.rendű felperes neve** (címe) II. rendű felpereseknek - a dr. Kelemen Péter Máté ügyvéd által képviselt **I.rendű alperes neve** (címe) I. rendű és **II.rendű alperes neve** (címe) II. rendű alperesek ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a ... Törvényszék 2017. január 17-én meghozott számú ítélete ellen a felperes által 14. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a felek által ... 2007. április 12. napján megkötött devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés III. pontjának alábbi rendelkezése érvénytelen: „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az adósoknak a hitelezőknél vezetett számlái és a hitelezők vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és a zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is a hitelezők felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa”.

Mellőzi a felperesek perköltségben marasztalását és kötelezi az alpereseket egyetemleges kötelezettséggel, hogy fizessenek meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 15 napon belül 42.800 (negyvenkétezer-nyolcszáz) forint együttes elsőfokú és másodfokú perköltséget, valamint az államnak az illetékes állami adóhatóság felhívására 84.000 (nyolcvannégyezer) forint le nem rótt eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek, mint adósok és zálogkötelezettek, az alperesek, mint hitelezők, illetve az I. rendű alperes, mint jelzálogjogosult között 2007. április 12-én ... közjegyző által ügyszámon közjegyzői okiratba foglalt ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés jött létre. A szerződés alapján a hitelezők 2.000.000 forint CHF-ban nyilvántartott jelzáloghitel nyújtására vállaltak kötelezettséget 120 hónap futamidőre 2017. április 30-i lejáratral.

A szerződés III. pontjának 2. és 3. bekezdésében a felek rögzítették, hogy „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként,

az adósoknak a hitelezőknél vezetett számlái és a hitelezők vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és a zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is a hitelezők felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa".

A felperesek keresetükben a kölcsönszerződés III. pontjának idézett rendelkezése tekintetében kérték a szerződés részleges érvénytelenségének megállapítását. Keresetüket a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 209/A.§ (2) bekezdésére, valamint a fogyasztóval kötött szerződésekben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999.(II.5.) Kormányrendelet (a továbbiakban: R.) a), b), i) és j) pontjaira alapították. Álláspontjuk szerint a kifogásolt szerződési feltétel azért minősül tisztességtelennek, mert a szerződés értelmezésére, a teljesítés szerződésszerűségének megállapítására kizárólag a velük, mint fogyasztókkal szerződő alpereseket jogosította fel, kizárta vagy korlátozta a felperesek jogszabályon vagy a felek közötti megállapodáson alapuló igényérvényesítési lehetőségeit, valamint a bizonyítási terhet a fogyasztó felperesek hátrányára változtatta meg.

Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, arra hivatkoztak, semmi nem tiltja, sőt kifejezetten indokolt, hogy a kölcsönrel összefüggő követelésüket az erre a célra is szolgáló, jogszabály által vezetett nyilvántartásuk alapján állapítsák meg, a nyilvántartásról adott tájékoztatást pedig az adósok kifogásolhatják. Kiemelte, hogy az alperesek számára nem a sérelmezett szerződési feltétel, hanem a közokiratba foglalt kölcsönszerződés alapján nyílik meg a közvetlen végrehajtás lehetősége, annak záradékkal történő ellátásával. Ezért a közjegyzői ténytanúsítvány kiállításával nem válik terhessebbé az adósok számára a bizonyítási eljárás lefolytatása.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket 42.100 forint perköltség megfizetésére, megállapította, hogy a személyes költségmentességük folytán le nem rótt elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

Ítéletének indokolása szerint a felek jogviszonyára alkalmazandó 1959. évi Ptk.209.§ (1) bekezdésében és a R.1.§ (1) bekezdés a.),b),i.) illetve j) pontjában foglalt feltételek hiányában a szerződés III. pontjának kifogásolt feltétele nem tisztességtelen. Kiemelte, a hitelezők a feltétel hiányában is a nyilvántartásukban szereplő összeget tüntethetik fel a végrehajtás iránti kérelmükben, illetve a követelés érvényesítése iránti keresetlevelükben. Mind a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti, mind pedig a követelés behajtása iránti perben e feltétel nélkül is az adósokat terheli a bizonyítási kötelezettség a bank nyilvántartásával szemben, mert ők kötelesek igazolni, hogy milyen összeget fizettek meg a tartozásukból.

Az ítélet ellen a felperesek fellebbeztek, annak megváltoztatását és a kereset teljesítését kérték úgy, hogy állapítsa meg a bíróság a kölcsönszerződés III. pontjának kifogásolt rendelkezése érvénytelenségét, ennek alapjaként a R.1.§ (1) bekezdésének b), i) és j) pontjára hivatkoztak. Előadták, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint tisztességtelen a fogyasztói szerződés azon kikötése, amely alapján a fogyasztó mindenkor tartozását a vele szerződő fél egyoldalú közlése alapján a közjegyző által kiállított közokirat tanúsítja. Álláspontjuk szerint a kikötés folytán a fogyasztóknak kell bizonyítani, hogy tartozásuk nem azonos a hitelező könyvei és nyilvántartásai szerinti közjegyzői ténytanúsítványba foglalt összeggel, tehát a bizonyítási terhet hátrányukra változtatja meg, egyben az alpereseket jogosítja fel annak meghatározására is, hogy teljesítésük szerződésszerű-e.

Az alperesek az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Álláspontjuk szerint a kölcsönszerződés - és az esetleges felmondás - közokiratba foglalása teremti meg a közvetlen végrehajthatóság lehetőségét, a támadott feltételtől függetlenül az az általános szabály, hogy ennek során a végrehajtást kérőnek nem kell bizonyítania a követelése összegét, ezért nem változtathatja meg a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára, hiszen a végrehajtás megszüntetése iránti perben mindenképpen a felperes terhére esik annak bizonyítása, hogy alappal vitatja a végrehajtandó követelést.

A fellebbezés megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azonban az abból levont jogi következtetésével és a keresetet elutasító döntésével a másodfokú bíróság nem értett egyet.

A másodfokú bíróság kiemeli, a fellebbezési eljárásban már nem volt vitás, hogy a perbeli szerződés az 1959. évi Ptk. 658.§-ának e) pontja szerinti fogyasztói szerződésnek, míg a keresettel támadott szerződéses rendelkezés az 1959. évi Ptk. 205.§ és 209.§-ai szerint a fogyasztói szerződésben általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló szerződési feltételnek minősül. Amennyiben ez tisztességtelen, annak jogkövetkezményét nem az 1959. évi Ptk. szerződés megkötésekor hatályban volt 209/A.§-ának elsőfokú bíróság által felhívott (1) bekezdése, hanem a (2) bekezdése határozza meg, amely szerint fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalta tisztességtelen kikötés semmis; a semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy az 1959. évi Ptk. 209.§ (3) bekezdése felhatalmazása alapján a R. nevesít tisztességtelennek minősülő feltételeket, az 1.§ (1) bekezdése szerinti listában szereplő, tisztességtelennek minősülő szerződési feltételek esetében a bíróságnak nem kell vizsgálnia az 1959. évi Ptk. 209.§ (2) bekezdésében rögzített körülményeket, ha a R. 1.§ (1) bekezdésben szereplő bármely feltétel megvalósul, a bíróságnak meg kell állapítani az adott szerződési rendelkezés tisztességtelenségét. A másodfokú bíróság azonban nem osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját a tekintetben, hogy a fellebbezés tárgyát képező szerződési rendelkezések vonatkozásában nem állnak fenn a R. 1.§ (1) bekezdés b) és j) pontja szerinti feltételek.

A felperes álláspontjával szemben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy nem a kifogásolt szerződési feltételben meghatározott közjegyzői ténytanúsítvány biztosítja a hitelezők számára a végrehajtási záradék kiállításának a lehetőségét. Az alperesek alappal hivatkoztak arra, hogy a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal látható el, mert tartalmazza a végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C.§ (1) bekezdése szerint a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, a teljesítés módját és határidejét. A (2) bekezdés szerint, ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa, ezért ha a futamidő nem telt le, a közvetlen végrehajtás további feltétele a szerződés felmondásának közokirati tanúsítása.

Az adósok tartozásáról a banki nyilvántartások alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tehát szükségtelen a kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal ellátásához, hiszen a követelés összegét (a kölcsöntartozást) maga a kölcsönszerződés, az esedékességet pedig lejárat esetén szintén a kölcsönszerződés, felmondás esetén pedig a végrehajtást kérő közjegyzői okiratba foglalt felmondása tartalmazza. Az alperesek a kötelezettség összege vonatkozásában a fellebbezési

ellenkérelmükben is helytállóan utaltak a arra, hogy a kölcsönszerződésbe foglalt követelés keretein belül a végrehajtást kérő a tartozás összegét maga tüntetheti fel a végrehajtási kérelmében. Ezt a végrehajtás elrendelésekor a közjegyzőnek nem kell vizsgálnia, mert a végrehajtás minden további vizsgálat nélkül elrendelhető a közokiratba foglalt szerződés által meghatározott teljes kölcsöntartozásnál alacsonyabb összegben.

A másodfokú bíróság azonban nem értett egyet azzal a következtetéssel, hogy a támadott szerződési feltétel azért nem tisztességtelen, mert a feltételtől függetlenül megindítható végrehajtási eljárásban a tartozás fennállását vagy összegét vitató adósnak a Pp.369.§-a szerinti végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti pert kell indítania, amelyben a támadott szerződési feltétel szerinti közjegyzői ténytanúsítványtól függetlenül a Pp.164.§ (1) bekezdése alapján őt terheli a követelés egészben vagy részben való megszűnésének bizonyítása.

Ettől függetlenül is megállapítható ugyanis, hogy a támadott, tartalma alapján bármely elszámolási vita esetére meghatározott feltétel a jóhiszeműség és tisztesség követelményével ellentétesen, indokolatlanul és egyoldalúan az adósok hátrányára megállapított rendelkezés, amely a R.1.§ (1) bekezdés b) és j) pontjaiban meghatározott olyan szerződési kikötés, amelynek tekintetében a bíróságnak meg kell állapítania az adott szerződési rendelkezés tisztességtelenségét.

Annak vizsgálata során, hogy a támadott szerződési feltétel megfelel-e a R.1.§ (1) bekezdésének b), illetve j) pontjaiban meghatározott kikötéseknek, a szerződéses nyilatkozatot az 1959. évi Ptk.207.§ (1) bekezdése értelmében úgy kellett értelmezni, ahogy azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A per tárgyává tett szerződési feltételek ennek megfelelő értelmezésével az állapítható meg, hogy az I-II. rendű alperesek megkövetelték a szerződéskötést követően kiállítandó ténytanúsítványok tartalmi elismerésére kötelezettséget vállaló felperes fogyasztóktól, hogy tartozásuk tekintetében a hitelezők nyilvántartásait előzetesen és általánosságban elfogadják. Az adósoktól beszerzett hozzájárulással az alperesek a saját mindenkori kimutatásaikhoz azok helyességére irányuló konszenzus látszatát rendelték. A felperesek, mint adósok a teljesítéssel kapcsolatos adatok helyességét illetően a minősített okirati forma (közjegyzői ténytanúsítvány), mint egyetlen követelmény megléte esetére kötelezettséget vállaltak arra, hogy a hitelezők által így megállapított összeget nem csak végrehajtás kezdeményezése esetére, hanem bármely elszámolási vita során elfogadják. Ezért a szerződési feltétel kimerítette a R.1.§ (1) bekezdésének b) pontját, amely szerint a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e.

Ettől független kérdés az, hogy az alperesek kötelezettsége külön jogszabály rendelkezése folytán évente, illetve a szerződés lejártakor elszámolást, kimutatást küldeni a felpereseknek, ami ellen azok kifogást emelhetnek. A felek szerződéséből nem következik, hogy a számlakimutatás vitatása a tartozás alperesek által megállapított összegéről szóló ténytanúsítvány kiállításának akadálya lenne, a közokirati tanúsításnak való alávetés ezért az alperesek hivatkozásával szemben őket jogosította fel a fogyasztók teljesítése szerződésszerűségének kizárólagos megállapítására.

A támadott szerződési feltétel a hitelezők nyilvántartásának, illetve az azon alapuló közjegyzői tanúsítványnak közhiteles és aggálytalan tartalmú bizonyítékként tulajdonít bizonyító erőt. Ennek az a következménye, hogy nem csak egy esetleges végrehajtási perben, hanem minden olyan eljárásban, ahol a hitelezőket követelésük fennállása és összege tekintetében bizonyítás terhelheti, a saját nyilvántartásukban szereplő, a szerződéses kikötés hiányában bizonyítékként a személyes

előadásuk vagy egyszerű magánokirat bizonyító erejének megfelelő adatra közokirattal bizonyított tényként hivatkozhatnak, így a fogyasztói szerződésen alapuló, fogyasztóval szembeni igényérvényesítés során a polgári perrendtartás bizonyítási kötelezettségre és teherre vonatkozó, a Pp.3.§ (3) bekezdésében és 164.§ (1) bekezdésében foglalt általános szabályok nem érvényesülnek. A Pp.195.§ (1) bekezdése alapján ugyanis a közokirat teljesen bizonyítja az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, azaz az adós tartozásának tényét és a tartozás mértékét. Azzal szemben a fogyasztó adósok kényszerülnek a (6) bekezdés szerint annak bizonyítására, hogy a közokiratba foglalt adat, tény - azaz a bankkal szembeni tartozásuk ténye vagy összege - nem felel meg a valóságnak. A kifogásolt feltétel a ezzel a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Eltérő következtetés abból sem vonható le, hogy a bizonyítás általános szabályai szerint a Pp.164.§-a alapján valóban az adósoknak kell bizonyítani, ha azt állítják, a hitelezők által elismertnél nagyobb összeget fizettek meg a részükre. A szerződési kikötés ettől függetlenül mentesíti a hitelezőket annak bizonyítása alól, az adósok által fizetendő egyes törlesztő-részletek forintösszegét, felmondás esetén az esedékessé tett teljes hiteltartozást, valamint azok járulékait számláik és bizonylataik a szerződésnek megfelelően, helyesen tartalmazzák; ezzel szemben a feltétel folytán a fogyasztók kötelesek bizonyítani, hogy tartozásukat vagy annak egy részét az alperesek nem szerződésszerűen meghatározott összegben tartják nyilván.

A Kúria számú és a ...télőtábla ... számú ítéleteiben foglaltak az alperesek hivatkozásával szemben nem adtak alapot a jelen perbeli szerződési feltétel tisztességtelenségének eltérő megítélésére, mert a döntésekből kitűnően a bíróságok attól eltérő tartalmú szerződési feltételt értékeltek, amely nem tartalmazott az adósok részéről olyan nyilatkozatot, hogy előre elfogadják a hitelező által saját üzleti könyvei alapján készített és közjegyzői ténytanúsítványba foglalt tartozáskimutatást a terhükre fennálló tartozás közokirati tanúsításaként, amelynek alávetik magukat. Az alperesek által megjelölt egyéb elsőfokú ítéletekben szereplő jogi állásponttal szemben a másodfokú bíróság a BDT2017. 3629 számon és a BDT2015. 3420 számon közzétett döntésekkel alátámasztott ítélkezési gyakorlatot találta irányadónak, amely szerint tisztességtelen a fogyasztói szerződés azon kikötése, amely alapján a fogyasztó mindenkor tartozását a vele szerződő fél egyoldalú közlése alapján a közjegyző által kiállított közokirat tanúsítja, illetve az adós szerződéskötéskor előre elismeri, hogy a jövőben bármikor fennálló tartozása a kölcsönadó saját üzleti könyvei, illetve nyilvántartásai alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítványban megállapított összeggel azonos.

A felperesek a fellebbezésükben a R.1.§ (1) bekezdés i) pontja alapján is kérték megállapítani a szerződési kikötés tisztességtelenségét, azonban sem az első-, sem a másodfokú eljárásban nem adták elő, milyen jogszabályon vagy a felek közötti megállapodáson alapuló igényérvényesítési lehetőségeiket zárta ki vagy korlátozta a kikötés. A kölcsönszerződés III. pontjának már idézett és értelmezett feltételei éppen a hitelezők igényérvényesítési lehetőségeit érintő rendelkezéseket tartalmaznak, semmilyen módon nem szólnak azonban az adós fogyasztók bármely igényérvényesítéséről, így annak lehetőségeit nem is zárják ki, illetve korlátozzák. Helyes következtetést vont le ezért az elsőfokú bíróság akkor, amikor a R.1.§ (1) bekezdés i) pontjában írt feltétel fennállását nem állapította meg.

A fentiekre tekintettel a támadott szerződési feltételek a R.1.§ (1) bekezdés b) és j) pontja alapján tisztességtelenek, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján megváltoztatta és megállapította a közjegyzői ténytanúsítványról szóló szerződési feltétel tekintetében a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségét.

A másodfokú bíróság döntésével a felperesek mind az első-, mind a másodfokú eljárásban pernyertesek lettek, mellőzni kellett ezért perköltségben történő marasztalásukat. A pervesztes alperesek a Pp.78.§ (1) bekezdése alapján egyetemlegesen kötelesek megfizetni a felperesek részéről felmerült első- és másodfokú perköltséget, mely a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3.§ (3) és (5) bekezdése alapján megállapított ügyvédi munkadíj. A perköltség, mint pénztartozás teljesítése körében a Pp.217.§-a a határidő megszabására biztosít lehetőséget, a teljesítés helyének és módjának a tekintetében nem, ezért eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában nem volt arra lehetőség, hogy a másodfokú bíróság az alpereseket arra kötelezze, a felpereseknek járó perköltséget az őket képviselő ügyvéd számlájára utalják át.

A felperesek illetékköltségekre vonatkozó részleges költségmentessége folytán le nem rótt elsőfokú és a másodfokú eljárási illetéket az Itv.74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján kötelesek az alperesek egyetemleges kötelezettséggel megfizetni az államnak, viselik továbbá a saját költségeiket.

Észlelte a másodfokú bíróság, hogy a felperesek illetékmentességük ellenére a fellebbezés 48.000 forint összegű illetékét a ... Törvényszék Kincstárnál vezetett illetékbevételei számlájára átutalással megfizették. Az Itv.80.§ (1) bekezdés f.) pont alapján a tévesen megfizetett illeték visszatérítésének van helye, a visszatérítés iránti kérelmüket a felperesek az illetékes állami adóhatóságnál terjeszthetik elő.

Pécs, 2017. szeptember 14.

Dr. Zóka Ferenc s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács János s.k. előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró